

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande

Minister
Wille Valve

Föredragande

Specialsakkunnig
Tove Nylund

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 66

Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp; Utlåtande angående andra utvärderingsomgångens förfrågan med temat skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp som görs med hjälp av data- och kommunikationsteknik.

ÅLR 2017/5420

114 S2

Med anledning av utrikesministeriets begäran om utlåtande gällande Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp; andra utvärderingsomgångens förfrågan och en uppdatering av den allmänna förfrågan. Utlåtandet omfattar endast den andra utvärderingsomgångens förfrågan (enligt **bilaga S217E21**) då Ålands landskapsregering inte tidigare besvarat den allmänna förfrågan.

Då området är att beakta som ett tvärsektoriellt ansvarsområde, har synpunkter inbegärts sektorsvis inom landskapsregeringen. Utlåtandet ges utgående från de frågeställningar som faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet och som kunnat sammanställas inom tidsramen för givandet av utlåtandet.

Bilaga med anledning av utrikesministeriets begäran om utlåtande angående temat:

Skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp som görs med hjälp av informations- och kommunikationsteknik

Fråga 1 / Om medvetandegörande samt utbildande insatser

1.1. Förekommer insatser/verktyg/material/åtgärder som är medvetandegörande och utbildande samt riktade till barn angående risker barn möter då de producerar eller delar:

- A. Specifika bilder och/eller videon med uttrycklig sexuell innebörd som de själva framställt
- B. Annat material med sexuellt innehåll som de själva framställt

Ålands landskapsregering understöder ekonomiskt Rädda Barnen på Åland r f som kontinuerligt sedan 2009 bedrivit särskild verksamhet, Barnens internet. Förutom allmän rådgivning i frågor om barns internet- och medieanvändning, arbetar Barnens internet även tätt tillsammans med skolorna för att informera. Metoderna omfattar skolbesök och informationstillfällen riktade till såväl barn som vuxna. Arbetet riktar sig främst till barn i låg- och mellanstadiet men även information till barn och ungdomar i högstadiet och gymnasialstadiet förekommer.

1.2. Förekommer insatser/verktyg/material/åtgärder som är medvetandegörande och utbildande samt riktade till barn, då barn observerar andra barn, som producerar eller delar:

- A. Specifika bilder och/eller videon med uttrycklig sexuell innebörd som de själva framställt
- B. Annat material med sexuellt innehåll som de själva framställt

Det finns inga specifikt riktade insatser till denna grupp barn utan insatserna ingår i så fall i informationsverksamheten/ Barnens internet, se pt 1.1.

1.3. Förekommer insatser/verktyg/material/åtgärder som är medvetandegörande och utbildande och är riktade till föräldrar och andra personer som har regelbunden kontakt med barn (lärare, psykologer, professionella inom sjukvården etc) angående risker barn blir utsatta för när de producerar eller delar:

- A. Specifika bilder och/eller videon med uttrycklig sexuell innebörd som de själva framställt
- B. Annat material med sexuellt innehåll som de själva framställt

Inom Rädda Barnens verksamhet Barnens internet ingår föreläsningar riktade till skolpersonal och andra professionella. Även föräldrar hör av sig till Barnens internet angående nätmobbning och i vissa fall även sexuellt utnyttjande. Därtill finns ett samarbetsnätverk (Nätmobbningsgruppen) inom landskapet Åland med representanter för såväl offentliga sektorn som tredje sektorn.

Vänligen precisera vilka instanser som genomför de ovannämnda insatser och hur de koordinerar sina insatser

Nätmobbningsgruppen arbetar gemensamt för att förebygga nätmobbning och kränkningar på nätet och träffas ungefär en gång per månad för att utbyta erfarenheter och arrangera kampanjer och föreläsningar i ämnet.

I gruppen ingår datainspektionen (fristående myndighet, men underställd Ålands landskapsregering), fältarna (förebyggande verksamhet för ungdomar, i Mariehamns stads regi), personal från Ålands grundskolor(respektive kommun) och gymnasier (Ålands landskapsregering), Folkhälsan (tredje sektorn), Rädda Barnen (tredje sektorn) och ungdomsledare(Mariehamns stad).

Vänligen dela länkar till materialet (såsom broschyrer, video, appar) som är gjort för ovanstående

Näthänvisning: www.raddabarnen.ax

Fråga 2 / Hur civilsamhället medverkar

2.1. På vilket sätt uppmuntrar myndigheter inom staten/landskapet implementeringen av förebyggande projekt och program som civilsamhället förverkligar, med tanke på

- A. Specifika bilder och/eller videon med uttrycklig sexuell innebörd som de själva framställt
- B. Annat material med sexuellt innehåll som de själva framställt

Se pt 1.1.

2.2. Vänligen ge information om förebyggande åtgärder (såsom medvetandegörande och utbildande insatser, forskning etc) som implementeras i civilsamhället (även åtgärder som civilsamhället på eget bevåg gör), med tanke på

- A. Specifika bilder och/eller videon med uttrycklig sexuell innebörd som de själva framställt
- B. Annat material med sexuellt innehåll som de själva framställt

Se pt 1.1.

Justitieministeriet, utrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriets handbok "Barn som brottsoffer. Information till föräldrar vars barn har blivit offer för ett vålds –eller sexualbrott"(2013) har av Ålands landskapsregering gjorts tillgänglig på Åland.

Därtill har Ålands landskapsregering kompletterat ovannämnda handbok med "Kompletterande information till handboken Barn som brottsoffer. Information till föräldrar vars barn har blivit offer för ett vålds- eller sexualbrott" (2015). Kompletteringen har varit nödvändig, då de service- och hjälpinrättningar som nämns i den nationella broschyren, skiljer sig från de åländska samhällstrukturerna. Broschyren finns på allmänna platser.

Näthänvisning:

http://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/barn_som_brottsoffer_alandsk_bilaga.pdf

Fair sex-projektet har genomförts under åren 2012 -2015 med målsättning att förebygga sexuellt våld och främja positiva sexuella upplevelser bland unga på Åland. Landskapsregeringen understödde detta projekt finansiellt.

Näthänvisning: www.peace.ax/sv/fairsex

Fråga 3 / Nationella läroplaner

Finns det inom de nationella läroplanerna (grundskola och yrkesskola) medvetandegörande insatser angående risker med

- A. Specifika bilder och/eller videon med uttrycklig sexuell innebörd som de själva framställt
- B. Annat material med sexuellt innehåll som de själva framställt

Nej, inget specifikt.

Fråga 4 / Läroplanen för högre utbildning och vidareutbildning

Innehåller läroplanen för högre utbildning samt vidareutbildningen för de som redan jobbar med barn gällande

- A. Specifika bilder och/eller videon med uttrycklig sexuell innebörd som de själva framställt
- B. Annat material med sexuellt innehåll som de själva framställt

Nej, inget specifikt.

Fråga 5 / Forskning

5.1. Har offentliga myndigheter eller andra instanser initierat eller beviljat understöd till forskning gällande frågor kring

- A. Specifika bilder och/eller videon med uttrycklig sexuell innebörd som de själva framställt
- B. Annat material med sexuellt innehåll som de själva framställt

Ålands landskapsregering har avsatt särskilda ekonomiska medel fördelat på åren 2015-2017, för forsknings- och utvecklingsprojekt som syftar till att öka kunskapen i barnskyddsfrågor eller för utveckling eller implementering av nya evidenta arbetsmetoder i barnskydd.

5.2. Har offentliga myndigheter eller andra instanser koordinerat eller beviljat forskningsmedel gällande psykologiska effekter på de personer

- A. Som barn framställde specifika bilder och/ eller videon av sig själva med uttrycklig sexuell innebörd
- B. Annat material med sexuellt innehåll som de själva framställt

Se pt 5.1.

Om offentliga myndigheter eller andra instanser har initierat eller stött forskning ovan, vänligen specificera forskningsresultaten

-

Fråga 6 / Beskydd

6.1. Vilka speciella system (inklusive hjälplinjer) förekommer och som garanterar barnet/brottsoffret som varit utsatt för exponering on-line

A. Erhållande av nödvändigt stöd, assistans och psykologisk hjälp för dem som framställt specifika bilder och/eller videon med uttrycklig sexuell innebörd

B. Erhållande av nödvändigt stöd, assistans och psykologisk hjälp för dem som har gjort material med sexuellt innehåll tillgängligt

Ålands landskapsregering ger, genom avtal, barn möjlighet att ringa Barnens hjälptelefon i samarbete med BRIS, Barnens rätt i samhället, för lokalsamtalsavgift. Därtill finns information om BRIS vuxentelefon om barn.

Ålands landskapsregering har 2016 upprättat avtal med den svenskspråkiga dejourerande självmordslinjen (som upprätthålls av föreningen Mind) och kan nås dygnet runt till lokalsamtalsavgift.

Näthänvisning: www.ombudsman.ax, www.regeringen.ax/halsa-omsorg

Sedan 2007 finns det i landskapet Åland en samordningsmodell, så kallat Barnahus, som aktiveras då det finns misstankar att barn blivit utsatta för brott. Barnahusmodellen säkerställer att information förmedlas mellan myndigheterna och att myndigheterna har ett multiprofessionellt samarbete i situationer där det finns misstanke om att ett barn har utsatts för misshandel eller sexuellt utnyttjande. Sammanhållare är den aktuella kommunens socialarbetare.

På Åland omfattar samordningsmodellen följande myndigheter: Ålands polismyndighet, kommunerna, Ålands hälso- och sjukvård, åklagaren och barn- och ungdomshem/mödra- och skyddshem.

Syfte med Barnahus är att i en trygg, barnvänlig miljö låta barn som misstänks vara utsatta för brott, vara i centrum för utredningsprocessen. Personer som arbetar med utsatta barn behöver vara specialutbildade och ska ha kunskap om barn som offer för brott. Om de som möter det utsatta barnet samarbetar interdisciplinärt nås en högre kompetens, en högre utredningskvalitet och en snabbare handläggning.

Näthänvisning: www.regeringen.ax/halsa-omsorg/barn-unga/barnahusmodellen

6.2. Vilka lagstiftningsmässiga åtgärder eller andra åtgärder har vidtagits för att försäkra att de barn/brottsoffer som utsatt för exponering online

A. Har erhållit nödvändigt/ tillräckligt stöd, assistans och psykologisk hjälp för de barn som framställt specifika bilder och/eller videon med uttrycklig sexuell innebörd

B. Har erhållit nödvändigt/tillräckligt stöd, assistans och psykologisk hjälp för dem som har gjort material med sexuellt innehåll tillgängligt

I Ålands landskapsregerings regeringsprogram framkommer att ansträngningar görs för att förhindra våld i nära relationer och inom familjen. Barn och ungdomar ska skyddas från våldets effekter. Kunskap om förebyggande arbetsmetoder, metoder för tidig upptäckt och andra arbetsmetoder skall

utvecklas. Därtill samordnar landskapsregeringen samt skapar formella strukturer för att säkerställa tvärsektorielt samarbete inom barn och ungdomsområdet med särskild prioritering på barn och ungas psykiska och fysiska hälsa.

Näthänvisning: www.regeringen.ax/regeringen

Enligt barnskyddslagen (FFS 417/2007) är de som är anställda eller har ett förtroendeuppdrag hos någon av följande aktörer (ex polisväsendet, ungdomsväsendet, undervisningsväsendet), eller som utför motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständig yrkesutövare, samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården skyldiga och att utan dröjsmål och trots sekretessbestämmelserna göra anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

I landskapslagen (2009:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslag: Skyldighet att vidta stödåtgärder inom öppenvården. Det organ som ansvarar för socialvården skall utan dröjsmål vidta sådana stödåtgärder inom öppenvården

- 1) Om uppväxtförhållanden äventyrar eller inte tryggar ett barns hälsa eller utveckling eller
- 2) Om ett barn genom sitt beteende äventyrar sin hälsa och utveckling

Syfte med stödåtgärderna inom öppenvården är att främja och stöda ett barns positiva utveckling samt stödja och stärka förmågan och möjligheterna att fostra hos föräldrarna, vårdnadshavarna och personer som svara för barnets vård och fostran. Stödåtgärderna vidtas i mån av möjlighet i samarbete med barnet samt föräldrarna, vårdnadshavarna eller andra personer som svarar för barnets vård och fostran.

Barnskyddslagen (FFS 417/2007): Hälsovårdens särskilda skyldigheter. Hälsocentralen och sjukvårdsdistriktet skall ge experthjälp inom det barn- och familjeinriktade barnskyddet och vid behov ordna undersökning av barn samt vård- och terapitjänster för barn. Tjänsterna som barnskyddsklienterna behöver i anslutning till utredande av misstankar om sexuellt utnyttjande eller misshandel skall ordnas i brådskande ordning.

På Åland gäller landskapslagen (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn. Lagen tillämpas inom sektorerna socialvård, undervisning och ungdomsarbete samt idrott. Lagen tillämpas på dem som ska utföra arbete som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro ta hand om, fostra, undervisa eller på annat sätt arbeta i personlig kontakt med personer under 18 år.

Enligt landskapslagen om Ålands ombudsmannamyndighet (2014:33), skall ombudsmannen verka för att främja och trygga barns ställning och rättigheter, bland annat genom att bedöma hur barnets intressen och rättigheter omsätts i praktiken samt följa barns och ungdomars levnadsförhållanden, bevaka lagstiftningen och det samhällseliga beslutsfattande skall trygga och främja barnets ställning och rättigheter.

Kommunen skall genom socialvårdslagen (FFS 710/1982) erbjuda sina kommuninvånare rådgivning i uppfostrans och familjefrågor med vilket avses tillhandahållande av sakkunnighjälp i uppfostrings-

och familjeangelägenheter samt social, psykologisk och medicinsk forskning och vård som främjar barnets positiva utveckling.

Lagen om klientens ställning och rättigheter (FFS 812/2000) förutsätter att en minderårig klients önskemål och åsikt skall utredas och beaktas på det sätt som klientens ålder och utvecklingsnivå förutsätter. I alla åtgärder som vidtas inom offentlig eller privat socialvård och som gäller minderåriga skall i första hand den minderårigas intresse beaktas.

Näthänvisning: www.finlex.fi, www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning

På Åland finns tillgång till hjälp och stöd för utsatta barn, ungdomar och deras familjer. Som exempel kan nämnas familjearbetare inom socialvården, skolkurator- och skolpsykolog inom skolväsendet samt barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen inom specialistsjukvården vid Ålands hälso- och sjukvård.

Ange om möjligt, antal brottsoffer som erhållit stöd, assistens och psykologisk hjälp enligt frågorna 6.1. och 6.2.

-

Fråga 7 / Samarbete med civilsamhället

Beskriv samarbetet med icke-statliga-organisationer, andra relevanta organisationer och representanter för civilsamhället som är engagerade i offren för sexuell exponering såsom nämns i detta dokument, t ex genom hjälplinjer, föreningar som ger stöd till offren

Se pt 1.1. och 6.1.

Fråga 8 / Lagstiftning

-

Fråga 9 / Kriminalisering

-

Fråga 10 / Tillverkning och innehav

-

Fråga 11 / Referenser i nationell lagstiftning angående tvång och utpressning genom användning av IKT

-

Fråga 12 / Domsrättsregler

-

Fråga 13 / Specialiserade enheter/avdelningar/sektioner

-

Fråga 14 / Utmaningar i samband med åtal

-

Fråga 15 / Utbildning av professionella

-

Fråga 16 / Internationellt samarbete

-